

מכירת יוסף – לפרשת וישב

בין אחי יוסף התנהל ויכוח, איך לנהוג בו. היו שצידדו להרגו, ומהם שסברו שראוי להשליך אותו לבור. לבסוף התקבלה דעת יהודה, שאמר "לכו ונמכרנו לישמעאלים ונדנו אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא" (לז, כז). ואכן אנו קוראים בפסוק הבא "ויעברו אנשים מדינים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף וביאו את יוסף מצרימה".

בפסוק זה לא מובן, הרי יהודה הציע למכור אותו לישמעאלים, אם כן, מה היתה מעורבותם של המדינים בעסקה זו? מדוע הם אלה שמושכים את יוסף מהבור, ובהמשך הם אלה שמוכרים אותו לישמעאלים?

במאמר זה נציג 4 דרכים ליישוב הקושיות:

א. המדינים הוציאו ומכרו את יוסף ללא ידיעת האחים

שיטת רשב"ם: האחים כלל לא מכרו את יוסף. הם גם לא ידעו מהמכירה, ולא היו מעורבים בהוצאת יוסף מהבור ובמכירתו. דקדוק בלשון הפסוק מוכיח זאת, שהרי כתוב **ויעברו אנשים מדינים סחרים וימשכו...'**, לשון 'ויעברו', משמע בדרך מקרה, והם שמכרוהו לישמעאלים. האחים ישבו לאכול במרחק מה מהבור, כדי שלא יראה כ"אוכלים על הדם", והמתינו לישמעאלים שאותם ראו לפני כן. לפני שהישמעאלים הגיעו אליהם, עברו על יד הבור אנשים מדינים, שראו את יוסף בבור. הם הוציאו אותו ומכרוהו לישמעאלים.

ב. המדינים היו מתווכים

שיטת תולדות יצחק: המדינים היו סרסורים – מתווכים בין אחי יוסף לישמעאלים. לבקשת אחי יוסף שאמרו להם: יש לנו נער בבור, הוציאוהו ומכרוהו לישמעאלים, ועליהם מוסבות המילים **ו'ימכרו את יוסף לישמעאלים'**. לאחר שמכרו המתווכים את יוסף לישמעאלים הלכו איתם למצרים, ושם ביקשו מהם הישמעאלים שיתווכו במכירתו למצרים, כשם שתיווכו כשהישמעאלים קנו אותו מהאחים. ועל כך כתוב **ו'המדינים מכרו אתו אל מצרים לפוטיפר'**, הם היו המתווכים, ועל כן כתוב **ו'יוסף הוּרַד מִצְרָיִם וַיִּקְנֵהוּ פוּטִיפֶר סָרִיס פְּרַעֲהָ... מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוּרְדָהוּ שָׁמָּה' (לקמן לט, א), הישמעאלים היו בעליו, כשמדינים כל העת שימשו סוחרים – מתווכים.**

ג. המדינים היו "יד" נוספת במכירת יוסף

שיטת כלי יקר: האחים רצו למכור את יוסף רק לישמעאלים, משום שסברו שישמעאל כאח של יצחק וקרוב משפחתם ירחם עליו. אולם ישמעאלים אלו לא היו סוחרים ולא רצו לקנותו, כל עוד לא היה להם סוחר שיקנה אותו מהם בסמוך לקניה מיד ליד. משעברו אנשים מדינים סוחרים, ראו הישמעאלים שיש סוחרים שיקנו מהם והתרצו לקנותו, ועל כן כתוב **ו'ימשכו ויעלו את יוסף**

מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים, הישמעאלים מכרו אותו למדינים ללא רצון האחים או ללא ידיעתם, והמדינים חזרו ומכרוהו לפוטיפר.

ד. המדינים היו רק יועצים במכירה

שיטת אור החיים: כשישבו האחים לאכול, לאחר שזרקו את יוסף לבור, נשאו עיניהם וראו 'והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד', והציע יהודה: 'לכו ונמכרנו לישמעאלים'. ישמעאלים אלו הבינו רק במשא שבו עסקו, ולא בכל ענין מסחרי, כולל לא במסחר עבדים, ועל כן זימן להם הקב"ה "יועצים", 'אנשים מדגנים סחרים', שמכירים את כל סוגי הסחורות. המדינים – הסוחרים לא היו בעלי ממון, הם לא קנו את יוסף, אלא רק סייעו לתווד בקידום העסקה. באמצעותם נגמרה עסקת מכירת יוסף לישמעאלים, בלעדיהם לא היו הישמעאלים קונים אותו. הואיל והיו מעורבים בעסקה, הרי שיש להם חלק ברווח, ועל כן כתבה התורה 'והמדגנים מכרו אתו אל מצרים', היה להם חלק ברווח. הם גם הבינו במסחר, במכירתו למצרים, מאחר והישמעאלים לא היו בקיאים בשיעור שווי, אך גופו של יוסף היה בידי הישמעאלים, ששילמו את עיקר התשלום עבורו. ועל כך כתוב 'ויקנהו פוטיפר סריס פרעה... מיד הישמעאלים אשר הורדהו שמה'.

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך', על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר.

לתגובות – office@shaalti.co.il ; 052-9453811

לרעיונות יפים על פרשת וישב, שיסייעו להעשיר את שולחן השבת, בקישור

<https://did.li/jNhZH>

לקריאה והורדת גליון תורתך שאלתי לפרשת וישב, בקישור <https://shaalti.co.il/?p=11473>

לקבלת כלים לגיבוש משפחתי ולהעשרת שולחן שבת, בוואטסאפ בכל מוצא"ש, בקישור

<https://chat.whatsapp.com/FzKpbv5NCvK5aIFO9qJSBn> ניתן לקבל את המאמרים במייל,

לאחר שליחת המיילים 'שבת חלום', למייל office@shaalti.co.il

לצפיה בסרטונים וקטעים מתוך ההרצאה 'שבת חלום', בקישור

<https://youtu.be/jgaZizoeMJ0>